

65. VÝROČÍ ZALOŽENÍ PROTIALKOHOLNÍHO ODDĚLENÍ PSYCHIATRICKÉ KLINIKY 1. LF UK A VFN U APOLINÁŘE

Pohled do historie

V roce 1948 bylo v budově u kostela sv. Apolináře založeno MUDr. Jaroslavem Skálou protialkoholní oddělení psychiatrické kliniky lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Kléčbě byli přijímáni zejména pacienti závislí na alkoholu. Pracoviště se postupně rozšiřovalo o další lůžka a oddělení. Součástí oddělení v budově u Apolináře se od roku 1951 stala protialkoholní záchytná stanice. **Jako zdravotnická instituce byla pražská záchytka prvním zařízením svého druhu na světě.** Záchytka byla v Apolináři až do roku 1993, kdy byla přemístěna do jiné pražské nemocnice a na místo ní vzniklo první detoxifikační lůžkové oddělení v ČR. Na tomto oddělení se léčí pacienti s odvykacími stavy (abstinenčními syndromy) v úvodu léčby závislostí. **V roce 1967 bylo v Apolináři otevřeno Středisko pro děti, mládež a rodinu, které sloužilo současně jako krajská ordinace pro mladistvé s problémy, působenými alkoholem a jinými drogami. Od roku 1971 začala pracovat pobočka pro léčbu žen v Lojovicích, první zařízení svého druhu v naší zemi.** Po přemístění tohoto oddělení do Prahy pokračuje dále komplexní léčba závislých žen v rámci samostatného oddělení u Apolináře, kde od roku 1948 nepřetržitě funguje mužské lůžkové oddělení. **Svoji činnost zde provozuje také socioterapeutický klub „KLUS“ (rovněž s nejdelší historií v zemi, od roku 1948).**

Z protialkoholního oddělení se později konstitovalo Oddělení léčby závislostí Všeobecné fakultní nemocnice (Apolinář, 20 lůžek), kde se léčili i pacienti, závislí na jiných drogách. Toto oddělení se dále rozšířilo o několik ambulantních programů: v roce 1996 jsme otevřeli specializovanou ambulanci pro pacienty závislé na alkoholu, v následujícím roce (1997) zahájil v Apolináři svoji činnost první metadonový substituční program na území ČR a v roce 2002 byla otevřena ambulance pro pacienty závislé na nealkoholových drogách. Vedle léčby pacientů a výuky budoucích lékařů, psychologů, adiktologů a jiných zdravotníků se v Apolináři realizovaly také klinické výzkumy, zaměřené zejména na léčbu závislostí. Své sídlo zde má také Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP, která zde koná pravidelné pracovní schůze s přednáškami z oblasti prevence, výzkumu a léčby závislostí. Apolinář je nejstarší, nepřetržitě fungující zařízení pro léčbu závislostí v České republice, které bylo modelem pro většinu později založených institucí v naší zemi. Nejde však jen o „historický aspekt“, Apolinář je stále vnímán jako vzorové špičkové pracoviště, o čemž svědčí každoroční velký počet stážistů z různých pracovišť. Logickým vyústěním všech uvedených aktivit byla

snaha pokračovatelů v díle Jaroslava Skály o založení klinického pracoviště. **K tomu došlo počátkem roku 2012, kdy spojením Centra adiktologie Psychiatrické Kliniky 1. LF UK a VFN v Praze a Oddělení pro léčbu závislostí VFN v Praze vznikla Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN. Jednalo se o zcela unikátní spojení dvou doposud samostatných pracovišť, zahrnujících jak lékařskou, tak nelékařskou část adiktologických profesí, angažujících se v tomto nově konstituovaném oboru.** Právě díky propojení lékařské i nelékařské části se klinika stala koncepčně ojedinělým pracovištěm svého druhu ve střední Evropě a průkopníkem integrativního přístupu jak z hlediska diagnostiky, tak preventivně-léčebné péče a sektoru vymáhání práva nebo drogové politiky. Jedná se o pracoviště, na kterém jsou testovány nejnovější přístupy a léčebné metody. Pracoviště vytváří a testuje nejen nové intervence, ale též poskytuje metodickou a školicí / tréninkovou podporu doma i v zahraničí. Klinika se díky kontinuitě aktivit Centra adiktologie a stala dominantním vzdělavatelem v oboru adiktologie v ČR a největší výzkumnou institucí v tomto oboru v ČR.

Současná podoba pracoviště na léčbu závislostí (Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN)

Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN je vědecké a klinické pracoviště 1. lékařské fakulty Karlovy univerzity v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, které se zaměřuje na rozvoj adiktologie jako samostatného vědního oboru zabývajícího se problematikou užívání návykových látek a návykového chování obecně. Adiktologie spojuje biologická, psychologická a sociální hlediska do jednotného transdisciplinárního výzkumného rámce zaměřeného na konkrétní problematiku rizikového prostředí užívání návykových látek a závislostního chování, přičemž se snaží přinášet společnosti relevantní vědecké informace špičkové úrovně. Cílem adiktologie je přispívat ke zkvalitňování duševního i fyzického zdraví populace svým aktivním podílem při realizaci výzkumem podložených intervencí v oblasti prevence a léčby závislostí a minimalizace rizik souvisejících s užíváním návykových látek, jakož i v oblasti drogových trhů. Klinika adiktologie realizuje klinický lůžkový provoz, jakož i výuku a výzkum v oblasti adiktologie, samostatného transdisciplinárního vědního oboru zabývajícího se zkoumáním rizikového prostředí užívání návykových látek a návykového chování obecně. Hlavní činnosti kliniky se dělí do čtyř oblastí.

Klinický provoz zajišťuje sedm pracovišť Kliniky adiktologie: Lůžkové oddělení pro muže, Lůžkové oddělení pro ženy, Detoxifikační oddělení, Centrum metadonové substituce, Ambulance pro alkoholové závislosti, Ambulance pro nealkoholové závislosti, Centrum pro psychoterapii a rodinnou terapii.

Pregraduální výukové programy tvoří tři hlavní ohniska: pregraduální výuka v bakalářském oboru adiktologie (cca 200 studentů), pregraduální výuka v magisterském oboru adiktologie (cca 100 studentů), výuka adiktologie pro studenty všeobecného lékařství a stomatology – širší rámec oboru psychiatrie.

Vědecko-výzkumná činnost a postgraduální výuka zahrnuje také zahraniční spolupráci v této oblasti. Vědecko-výzkumná činnost je rozdělena do tří samostatných útvarů: Centrum primární prevence užívání návykových látek, Centrum diagnostiky, terapie a rehabilitace poruch a onemocnění spojených s užíváním návykových látek, Centrum pro studium trestněprávních a kriminologických souvislostí užívání návykových látek, Centrum pro minimalizaci rizik v oblasti užívání návykových látek.

Vedení kliniky:

Přednosta:

prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.
mmioovsky@adiktologie.cz

Primář a první zástupce přednosta:

MUDr. Petr Popov, MHA
Petr.Popov@vfn.cz

Členové vedení:

PhDr. Jiří Libra (zástupce přednosta pro výuku),
vrchní sestra Bc. Zdenka Hlavatá.

Vedoucí výzkumných center:

Mgr. Hana Fidesová, Ph.D. (právo a kriminologie, harm reduction),
Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D. (prevence, léčba).

Pracovníci: V rámci kliniky adiktologie působí 80 odborných pracovníků, kteří tvoří multidisciplinární tým expertů z oblasti adiktologie, psychologie, psychiatrie, práva, epidemiologie, sociologie, sociální práce, kriminologie a speciální pedagogiky, disponující bohatými zkušenostmi z oblasti látkových závislostí, včetně klinické práce, výzkumu v domácím i mezinárodním měřítku, rozvojových projektů a vysokoškolské výuky.